

Advies nr. 2026/2 van 23 januari 2026

**Advies op eigen initiatief aangaande de deontologische verantwoordelijkheid van
parlementsleden wanneer ze opdrachten aan hun medewerkers
of aan personeelsleden van het Parlement toevertrouwen**

I. PROCEDURE

1. Overeenkomstig artikel 4, § 2, van de wet van 6 januari 2014 houdende oprichting van een Federale Deontologische Commissie en houdende de Deontologische Code voor de openbare mandatarissen (hierna "de Commissie") neemt de Federale Deontologische Commissie het initiatief om een advies van algemene aard te formuleren met betrekking tot de deontologische verantwoordelijkheid van de parlementsleden wanneer ze opdrachten aan hun medewerkers of aan personeelsleden van het Parlement toevertrouwen.

II. INLEIDING

2. Artikel 1, tweede lid, van de Deontologische Code voor de leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers en van die voor de leden van de Senaat bepaalt het volgende:
*"Voor de toepassing van deze code worden met de handelingen die door de Kamerleden/leden van de Senaat worden verricht, gelijkgesteld de handelingen die in hun naam worden gesteld door hun persoonlijke medewerkers, door medewerkers van hun fractie of door derden die voor hun rekening handelen."*¹
De Commissie verwijst hiervoor naar haar advies op eigen initiatief nr. 2021/1 van 28 juni 2021 met betrekking tot de parlementaire medewerkers.
3. Dit advies betreft de betrekkingen tussen enerzijds de parlementsleden, en in het bijzonder de parlementsleden met een bijzondere functie in de bestuursorganen van de Kamer van volksvertegenwoordigers en Senaat², en anderzijds hun medewerkers en de personeelsleden van het Parlement.
4. Het advies gaat niet over de delegatie van bevoegdheden zoals die in het bestuursrecht wordt gedefinieerd en waarbij de delegatie een wetgevende of een reglementaire tekst impliceert die duidelijk de inhoud van de delegatie en de identiteit van de delegant en de delegataris omschrijft. Aangezien parlementsleden in de uitoefening van hun functie geen overheidsambtenaren zijn, vallen ze niet onder de regels inzake de hierboven beschreven bevoegdheidsdelegatie.

¹ De leden van het personeel van het Parlement kunnen worden beschouwd als derden die voor rekening van de parlementsleden handelen.

² Met name voorzitter, ondervoorzitter, lid van het Bureau (en lid van het Bestuurscomité), toegevoegd lid van het Bureau en fractievoorzitter.

Dit advies betreft voornamelijk de logistieke ondersteuning en de financiële dimensie van de parlementaire activiteiten en de aanwending van publieke middelen.

De bevolking verwacht immers dat het Parlement en de parlementsleden de norm stellen en er zich naar gedragen. Zij tonen hiermee aan dat ze het algemeen belang dienen.

Een democratie eist van haar verkozenen een onberispelijk gedrag, wat betekent dat ze niet enkel de regels dienen te volgen maar tevens oplettend moeten zijn bij handelingen in eigen naam of ten behoeve van zichzelf of van het Parlement.

5. Indien men de naleving van regels wil afdwingen, dienen die regels te worden vastgesteld en bekendgemaakt.

De Commissie heeft in haar vroegere adviezen reeds - en op zijn minst deels - de transparantie van de beslissingen en gedragingen aangekaart. Het gedrag binnen organisaties wordt beïnvloed door de helderheid van de regels die op de leden ervan van toepassing zijn, alsook door de transparantie van de beslissingen en gedragingen.

Op een heldere wijze beslissingen nemen is des te moeilijker daar de verwachtingen van de burgers groot zijn: zij verlangen immers praktijken die zijn afgestemd op de economische realiteit. Sommige praktijken zijn echter al lang ingeburgerd en er worden al te zelden vraagtekens bij geplaatst, waardoor een kloof kan ontstaan tussen de werkelijkheid zoals die uit de praktijken blijkt en de werkelijkheid zoals de burgers die percipiëren. Dat kan hun vertrouwen in de democratische instellingen doen afbrokkelen.

Recente gebeurtenissen hebben trouwens de vinger gelegd op de kwestie van de verantwoordelijkheid van de parlementsleden. Zo zou soms de vraag kunnen worden gesteld wat het nut is van een reis, wat de reden is voor aan hun functie gekoppelde voordelen, of wat de reden is voor een aankoop of een andere handeling van een parlementaire medewerker of van de personeelsleden van het Parlement.

Meestal komen dergelijke situaties via incidenten aan het licht en wordt deze of gene politieke figuur er terecht of ten onrechte voor verantwoordelijk gesteld. Maar de zeldzame gevallen van bewezen fraude uitgezonderd, ligt het probleem veelal bij een veralgemeende toepassing van de regels. Anderszins kan het gaan om regels die voor een groep mensen zijn vastgelegd maar niet langer stroken met de standaarden/criteria van de reële economische situatie. Het is dus eveneens belangrijk dat ook die regels transparant en actueel zijn.

III. PRINCIPES

A. Voorzichtig en redelijk handelen

6. De Deontologische Code voor de openbare mandatarissen, waarvan de Commissie de principes ook toepast op de parlementsleden ³, stelt in artikel 4.18: “*De openbare mandatarissen besteden overheidsgeld op een verantwoorde wijze en beheren de overheidsgoederen als een goede huisvader.*”

Aan die begrippen ‘voorzichtig’ en ‘redelijk’ geeft de publieke opinie vaak een uiteenlopende interpretatie. Hier zijn verduidelijkingen op hun plaats, indien men misverstanden wil voorkomen. De regels die op het Parlement, de medewerkers en de personeelsleden in het algemeen van toepassing zijn, zouden moeten zijn geënt op de regels die op alle openbare diensten van toepassing zijn, en er zoveel mogelijk naar moeten verwijzen. De praktijken dienen te worden herbekeken en geherdefinieerd en de burger moet daar op heldere wijze over worden geïnformeerd.

B. Oplettend zijn bij handelingen die worden verricht in naam van of ten behoeve van het Parlement of van een parlements lid

7. De Deontologische Code voor de leden van de Kamer van volksvertegenwoordiger is via artikel 1, tweede lid, reeds van toepassing op de parlementaire medewerkers (cfr. II.2).

Als wetgevers hebben de parlementsleden een politieke verplichting in termen van ethische en morele verantwoordelijkheid. Meer dan elke andere burger hebben zij een voorbeeldfunctie bij het nastreven van het algemeen belang. Hetzelfde geldt voor de medewerkers en personeelsleden van het Parlement aan wie opdrachten worden toevertrouwd.

Dit principe is verwant aan de rechtspraak in het geval van delegatie van de vertegenwoordigingsbevoegdheid van een onderneming, die bepaalt dat het bestuursorgaan verantwoordelijk blijft voor het algemeen toezicht op het beheer van de onderneming, zelfs als bepaalde bevoegdheden werden gedelegeerd, en dat de bestuurders erover moeten waken dat de door de gedelegeerde personen genomen beslissingen en verrichte handelingen in overeenstemming zijn met het belang van de onderneming en de wetten.

C. De interne werking van het Parlement geregeld evalueren

8. Wat toevertrouwde opdrachten betreft, bepaalt artikel 4.19 van de Deontologische Code voor de openbare mandatarissen, waarvan de Commissie de principes ook toepast op de parlementsleden ⁴, dat zij “*rekenschap verschuldigd [zijn] voor de daden en het gedrag van hun medewerkers.*”

Dit betekent bij uitbreiding dat zij de werking van de diensten van het Parlement geregeld in vraag moeten stellen en de regels moeten herdefiniëren in het licht van de veranderingen in de samenleving en eventueel van de technologieën. Besparingen die van de burgers worden gevraagd, zouden ook moeten gelden voor de uitgaven van het Parlement.

³ Zie [Advies nr. 2016/1 van 14 december 2016 van de Commissie, § 9.](#)

⁴ Zie [Advies nr. 2016/1 van 14 december 2016 van de Commissie, § 9.](#)

D. Terugnemen van bevoegdheid bij een problematische uitvoering van opdrachten

9. Om elke vergissing of fout te voorkomen, is het belangrijk dat een parlamentslid zijn bevoegdheid terugneemt indien een medewerker of personeelslid van het Parlement in gebreke blijft, en dat wordt nagegaan wat fout gelopen is

De medewerker of het personeelslid heeft van zijn kant een plicht tot loyaliteit ten aanzien van het parlamentslid en moet hem op de hoogte brengen van elk probleem of elke fout. Voorbeelden zijn misleidende verklaringen, het niet vermelden van een belangenconflict, handel met voorkennis, te hoge bezoldigingen en overheidsuitgaven enzovoort.

Het is daarom belangrijk dat de medewerkers en personeelsleden zich onthouden van elk gedrag dat een negatief beeld van de functie zou kunnen uitdragen. Het kan bijvoorbeeld gaan om het niet beheersen van kosten, reizen waarvan het nut onduidelijk is enzovoort.

E. Deontologie inburgeren

10. Het idee om deontologie volledig te integreren in de werking van de instelling is belangrijk omdat het verduidelijkt wat de beginselen van het parlementaire leven zijn en waarom het belangrijk is die kenbaar te maken en binnen de instelling in te burgeren.

Parlementsleden hebben een deontologische code, die via artikel 1 ook van toepassing is op hun medewerkers (*cfr.* III.B) en kunnen aan de Commissie vertrouwelijk individueel advies vragen. De door de Commissie gedane aanbeveling om ook parlementaire medewerkers toegang te geven tot de Commissie werd (nog) niet gevolgd ⁵, maar kan bij een volgende wijziging van de wet van 6 januari 2014 misschien terug in overweging worden genomen.

Voor personeelsleden van het Parlement zou een eigen deontologische code een belangrijk kompas zijn om integer te handelen (zie daaromtrent ook de aanbeveling die het Rekenhof eind 2023 aan de Kamer heeft gedaan ⁶).

11. Het zou zinvol zijn jaarlijks voor de parlamentsleden, hun medewerkers en de personeelsleden van het Parlement een opleiding over de beginselen van het openbaar leven te organiseren: handelen in het algemeen belang, integriteit, objectiviteit, verantwoordelijkheid, transparantie, eerlijkheid en leiderschap in alle facetten van het parlementaire leven zouden aldus aan bod kunnen komen.

De GRECO benadrukt trouwens de noodzaak om de parlamentsleden op te leiden omtrent integriteit, deontologie en de juiste houding bij belangenconflicten. Dergelijke opleidingen zijn natuurlijk ook van belang voor de parlementaire medewerkers en de personeelsleden van het Parlement. Zoals GRECO voorstelt, zouden die opleidingen de vorm kunnen aannemen van

⁵ Zie [Advies nr. 2023/2 van 24 februari 2023, nr. 5,b](#)).

⁶ Zie [Processen van de Kamer van Volksvertegenwoordigers - controleomgeving, boekhoudkundig en financieel beheer, personeelscyclus, aankoopcyclus, verslag op verzoek van het Bureau van de Kamer van Volksvertegenwoordigers](#), goedgekeurd door de Algemene vergadering van het Rekenhof op 12 december 2023, p. 14-15.

gevalsstudies. Die gevalsstudies, die bijvoorbeeld simulaties van belangenconflicten of gesprekken over goede praktijken inzake parlementaire ethiek zouden kunnen omvatten, bieden het voordeel dat ze kunnen worden afgestemd op de specifieke behoeften van de parlementsleden en hun medewerkers, gelet op hun rol en verantwoordelijkheden. Door regelmatig dergelijke interactieve opleidingen te organiseren, blijft het integriteitsniveau de hele zittingsperiode hoog en dragen alle parlementsleden daartoe bij.

Denkoefeningen op basis van reële of potentiële belangenconflicten zouden helpen een cultuur van correcte interpretatie van de ethische regels tot stand te brengen. Ook zou ze de mogelijkheid bieden verouderde regels voortdurend bij te werken en de correcte toepassing van de waarden en normen te vergemakkelijken.

In een later stadium zou dit ervoor kunnen zorgen dat bepaalde standpunten en mogelijke dilemma's of overtredingen gemakkelijker ter sprake kunnen komen en dat binnen het Parlement een zelflerend proces over de deontologie tot stand komt waarbij iedereen zich aan de deontologische regels aanpast (= betrokkenheid van iedereen bij de organisatie en transparantie).

Die denkoefeningen kunnen door een externe partner worden georganiseerd.

IV. AANBEVELINGEN

De Commissie beveelt aan dat:

1. **interne regels voor opdrachten binnen het Parlement duidelijk en met oog voor de economische realiteit worden bepaald.** Dat houdt in dat de praktijken geregeld worden herbekeken en de toepassing periodiek geëvalueerd wordt in het kader van maatschappelijke en technologische ontwikkelingen;
2. **parlementsleden**, en in het bijzonder de parlementsleden met een bijzondere functie in de bestuursorganen van de Kamer van volksvertegenwoordigers en Senaat, **zeer oplettend zijn bij het toevertrouwen van opdrachten** om handelingen in hun naam of die van het Parlement te stellen;
3. **strikt toezicht wordt gehouden op de uitvoering van toevertrouwde opdrachten;**
4. **voor de parlementaire medewerkers en de personeelsleden van het Parlement een eigen deontologische code** wordt opgesteld met nadruk op de voorbeeldfunctie van het Parlement;
5. voor de parlementsleden, hun medewerkers en de personeelsleden van het Parlement **opleidingen worden georganiseerd omtrent de beginselen van deontologie**, bij voorkeur in de vorm van gevalsstudies over mogelijke belangenconflicten.